

Aanval op de werkloosheid

Is Jacques Delors de Hansje Brinker van Europa, die met zijn Witboek de Europese werkloosheidsvloed zal keren? Helaas, de 100 miljard ecu die Delors in de komende vijf jaar voor extra investeringen in infrastructuur- en telecommunicatieprojecten wil uittrekken, zullen het lek niet dichten. Het wordt sappelen en zandzakken sjuwen om de verwaarloosde Europese afweer tegen oplopende werkloosheid te herstellen. Gelukkig is de Europese Commissie niet gewicht voor 'noodmaatregelen' als het sluiten van de grenzen voor oprukkende concurrenten, geforceerde verlaging van de rente en gedwongen verkorting van de arbeidstijd. Zij blijft echter aarzelen om het probleem in de kern aan te pakken: de te hoge kosten per eenheid produkt en het slechte functioneren van de arbeidsmarkt, waardoor aan de ene kant bestaande arbeidsplaatsen te snel verdwijnen en er aan de andere kant te weinig nieuwe banen ontstaan om het arbeidsaanbod op te vangen.

Belangrijk is dat het Witboek niet voor een puur defensieve benadering kiest. Nog geen jaar geleden wierp Delors zich nog op als beschermheer van de Franse boeren, maar nu heeft hij zijn landgenoten (en de rest van Europa) opgeroepen zich niet achter een moderne Maginot-linie te verschansen. Een keuze voor protectionisme zou, pal voor de finale van de Uruguay-ronde van de GATT, desastreus zijn. Het zou de Europese Unie splijten in een noordelijk blok van vrijhandelsgezinde landen en een protectionistisch blok in het zuiden. Het zou, op langere termijn, ook bijdragen aan de relatieve verarming van West-Europa, omdat de efficiency- en specialisatievoordelen van internationale handel uit zouden blijven.

Ook de geforceerde verlaging van de rente is van de baan. In plaats daarvan pleit de Commissie nu voor verdere vermindering van de begrotingstekorten dan in Maastricht is afgesproken. Op die manier kan het beroep van overheden op de kapitaalmarkt afnemen ten gunste van produktieve investeringen.

Gelukkig heeft de Commissie ook afgezien van het plan om de werkloosheid te bestrijden door gedwongen verkorting van de arbeidstijd. Hoe bekoorlijk dit idee ook lijkt, het miskent dat er grote productiviteitsverschillen bestaan en dat de werkloosheid zich concentreert bij degenen met de laagste productiviteit. Onder die omstandigheden leidt een algemene arbeidstijdverkorting slechts tot verlies van produktiecapaciteit en hogere kosten per eenheid produkt. Het is trouwens moeilijk in te zien hoe lange werktijden de oorzaak van de hoge werkloosheid in Europa kunnen zijn, als het aantal gewerkte uren in de Verenigde Staten en Japan aanmerkelijk hoger ligt.

In plaats daarvan kiest de Europese Commissie voor een meer offensieve aanpak waarbij de economische groei wordt aangejaagd door middel van forse investeringen in Europese infrastructuurprojecten en bundeling van inspanningen op het terrein van onderzoek en technologie. Tegelijkertijd moet de con-

currentiepositie worden verbeterd door loonmatiging en verhoging van het opleidingsniveau, niet alleen aan het begin van de loopbaan maar permanent. Het is verstandig dat de Europese Commissie niet alle troeven zet op loonmatiging. Daarmee kan de concurrentie met de lage-lonenlanden nooit worden gewonnen. Toch mogen de arbeidskosten niet worden verwaarloosd. In hun deze week verschenen rapport wijzen de Europese top-ondernemers verenigd in de Europese Ronde Tafel (ERT) er op dat de niet-loonkosten in de EG inmiddels 44% van de totale arbeidskosten bedragen tegen 24% in Japan en 28% in de VS. Met hun stelsel van collectieve voorzieningen leggen de Europese landen dus impliciet een belasting op arbeid, die de banenvernietiging bevordert en de banengroei remt. Het Witboek weigert daaraan evenwel consequenties te verbinden voor de inrichting van de Europese welvaartsstaat.

Evenzo moeten bij de verbetering van de infrastructuur in Europa de voordelen daarvan worden afgewogen tegen de nadelen van extra begrotingstekorten of onttrekking van belastingmiddelen aan de particuliere sector. Helaas geeft de Commissie geen inzicht in hoe die afweging uitvalt. Om die reden verzetten onder meer Duitsland, Engeland en Nederland zich tegen de plannen. Zij vrezen een nieuwe Europese 'pot', waarvan de politiek mooi weer speelt zonder dat de economie ermee gebaat is.

In de derde plaats verdient het streven van de Commissie om de kennisintensiteit van de Europese economie en de technologische samenwerking te bevorderen, alle steun. Onlangs nog wees de Duitse econoom Seitz er op dat Europa in sectoren met een hoog gehalte aan nieuwe technologie de slag mist. Hoewel bevordering van de technologische vooruitgang onmisbaar is voor versterking van de concurrentiepositie, biedt het geen garantie voor het ontstaan van voldoende nieuwe banen. De ERT heeft erop gewezen dat van de grote internationale ondernemingen geen bijdrage aan de werkgelegenheid meer te verwachten valt. Er ontstaat een nieuwe industriële structuur waarin grote bedrijven een netwerk van toeleveranciers en dienstverleners om zich heen verzamelen. Daar ontstaat de nieuwe werkgelegenheid. Om de banencreatie te bevorderen, moeten wel de hoogste eisen worden gesteld aan de flexibiliteit van de arbeidsmarkt. Op dit terrein valt in de meeste lidstaten nog veel te verbeteren.

Terecht kiest de Europese Commissie voor een offensieve aanpak van de werkloosheid. De werkelijke slag moet echter op de arbeidsmarkt worden geleverd. Banen worden immers niet gecreëerd in Europese burelen, maar moeten op lokaal niveau ontstaan doordat er voldoende prikkels zijn voor ondernemerschap, goede afzetverwachtingen en zo min mogelijk belemmeringen op de arbeidsmarkt.

L. van der Geest